KOMISIJAS ĪSTENOŠANAS LĒMUMS (ES) 2019/300

(2019. gada 19. februāris),

ar ko izveido vispārēju krīzes vadības plānu pārtikas un barības nekaitīguma sfērā

(Dokuments attiecas uz EEZ)

EIROPAS KOMISIJA,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes 2002. gada 28. janvāra Regulu (EK) Nr. 178/2002, ar ko paredz pārtikas aprites tiesību aktu vispārīgus principus un prasības, izveido Eiropas Pārtikas nekaitīguma iestādi un paredz procedūras saistībā ar pārtikas nekaitīgumu ([1]), un jo īpaši tās 55. pantu,

tā kā:

(1) Regulas (EK) Nr. 178/2002 55. pants paredz, ka Komisija ciešā sadarbībā ar Eiropas Pārtikas nekaitīguma iestādi ("*EFSA*") un dalībvalstīm izstrādā vispārēju krīzes vadības plānu pārtikas un barības nekaitīguma sfērā ("vispārējais plāns"). Attiecīgi vispārējais plāns ir izklāstīts Komisijas Lēmumā 2004/478/EK ([2]).

(2) Kopš Komisijas Lēmuma 2004/478/EK pieņemšanas Savienības līmenī vairākos pārtikas un barības izraisītos incidentos ir gūta jauna pieredze krīzes vadības koordinēšanā.

(3) Regulas (EK) Nr. 178/2002 *REFIT* izvērtējumā (vispārīgo pārtikas aprites tiesību aktu atbilstības pārbaude) ([3]) analizētā vairāku gadu laikā gūtā pieredze rāda, ka ir nepieciešams pārvērtēt pārtikas un barības krīžu vadību Savienības un valstu līmenī. Ir konstatēta nepieciešamība līdzās krīzes vadībai lielāku uzmanību pievērst gatavībai krīzes situācijām, lai novērstu vai mazinātu pārtikas vai barības krīzes ietekmi uz sabiedrības veselību. Šāds uzsvars varētu būtiski mazināt pārtikas vai barības krīzes ekonomisko ietekmi (piemēram, tirdzniecības aizliegumus), tādējādi veicinot Komisijas mērķu sasniegšanu nodarbinātības, izaugsmes un investīciju jomā. Vienlaikus šajā jomā Komisijai ir jāuzņemas lielāka loma attiecībā uz saziņu un dalībvalstu vispārējo koordinēšanu. Vispārīgo pārtikas aprites tiesību aktu atbilstības pārbaude ietver vairākus ieteikumus vispārējā plāna efektivitātes uzlabošanai.

(4) *EFSA* ir atbildīga par atzinumu iesniegšanu, kas veido zinātnisko pamatojumu Savienības pasākumu pieņemšanai, un tai ir jāsniedz zinātniskais un tehniskais atbalsts krīzes vadības procedūrās pārtikas un barības sfērā. Ņemot vērā gūto pieredzi, būtu jāprecizē un jāstiprina *EFSA* loma vispārējā plāna ietvaros.

(5) Nepārkāpjot citu iestāžu kompetences jomas, *EFSA* būtu jāveic koordinācija ar citām attiecīgām Savienības zinātniskajām iestādēm, piemēram, Eiropas Slimību profilakses un kontroles centru (*ECDC*), Eiropas Ķimikāliju aģentūru (*ECHA*), Eiropas Zāļu aģentūru (*EMA*) un *Euratom* līguma 31. pantā minēto personu grupu, ko iecēlusi Zinātnes un tehnikas komiteja ([4]), gadījumos, kad ir nepieciešama informācija vai rīcība to attiecīgās kompetences ietvaros. Vispārējā plānā ir arī jāparedz koordinācija ar *ECDC* krīzes sagatavotības un reaģēšanas sistēmām saistībā ar cilvēku saslimšanas gadījumiem, lai veselības aizsardzības iestādes un ieinteresētās personas tiktu brīdinātas par iespējamu pārtikas vai barības izraisītu krīzi, kam būtu potenciāla ietekme uz cilvēku veselību.

(6) Eiropas Parlamenta un Padomes Lēmumā Nr. 1082/2013/ES ([5]) ir izklāstīti noteikumi par nopietnu pārrobežu veselības apdraudējumu epidemioloģisko uzraudzību, pārraudzību, agrīnu brīdināšanu par tiem un to apkarošanu,

([1]) OV L 31, 1.2.2002., 1. lpp.
([2]) Komisijas 2004. gada 29. aprīļa Lēmums 2004/478/EK par vispārēja pārtikas/barības krīzes vadības plāna pieņemšanu (OV L 160, 30.4.2004., 98. lpp.).
([3]) Komisijas dienestu darba dokuments "Vispārīgās pārtikas aprites regulas (Regula (EK) Nr. 178/2002) *REFIT* izvērtējums", SWD (2018) 37, 15.1.2018.
([4]) https://ec.europa.eu/energy/en/group-experts
([5]) Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 22. oktobra Lēmums Nr. 1082/2013/ES par nopietniem pārrobežu veselības apdraudējumiem un ar ko atceļ Lēmumu Nr. 2119/98/EK (OV L 293, 5.11.2013., 1. lpp.).

tostarp attiecībā uz sagatavotības un reaģēšanas plānošanu, kas saistīta ar minētajām darbībām, bioloģiskas, ķīmiskas, ekoloģiskas un nezināmas izcelsmes apdraudējumiem un Agrīnās brīdināšanas un reaģēšanas sistēmas (*EWRS*) izveidi. Ņemot vērā iespējamo saistību ar gatavību krīzes situācijām un krīzes vadību pārtikas aprites jomā, vispārējā plāna ietvaros būtu jāizskata arī Lēmumā Nr. 1082/2013/ES izklāstītie attiecīgie noteikumi.

(7) Savienības vispārējais plāns būtu jāpārskata, iekļaujot procedūras koordinācijas veicināšanai ar valstu ārkārtas situāciju plāniem attiecībā uz pārtiku un barību, kas ir sagatavojami saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) 2017/625 ([6]) par oficiālajām kontrolēm 115. pantu.

(8) Šā lēmuma galvenais mērķis ir aizsargāt Savienības sabiedrības veselību. Līdz ar to vispārējais plāns būtu jāattiecina tikai uz situācijām, kurās ir tiešs vai netiešs risks sabiedrības veselībai saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 178/2002 55. pantu. Riski sabiedrības veselībai var būt bioloģiska, ķīmiska vai fiziska rakstura. Šeit iekļaujami alergēniski un radioaktīvi apdraudējumi. Tomēr vispārējā plānā iekļautā pieeja, principi un praktiskās procedūras varētu arī tikt uzskatītas par vadlīnijām citu pārtikas izraisītu incidentu pārvaldībai gadījumos, kad nepastāv risks sabiedrības veselībai.

(9) 2017. gadā Komisija veica Veselības un pārtikas nekaitīguma ģenerāldirektorāta pārtikas nekaitīguma krīzes sagatavotības iekšējo revīziju, kuras laikā esošajā vispārējā plānā tika konstatēti atsevišķi trūkumi, ko nepieciešams novērst.

(10) 2017. gada 26. septembra ministru konferencē tika izdarīti vairāki secinājumi par pēcpasākumiem saistībā ar fipronila incidentu ([7]). Lai arī galvenais uzsvars ir likts uz šo incidentu krāpšanas kontekstā, vairāki secinājumi ir attiecināmi uz krīzes vadību pārtikas un barības jomā kopumā, tostarp centrāla kontaktpunkta izveide katrā dalībvalstī šādu krīžu vadības koordinēšanai atbilstoši katras valsts administratīvajai organizācijai.

(11) Līdz ar to Lēmums 2004/478/EK būtu jāatceļ un jāaizstāj ar jaunu lēmumu, kurā izklāstīts atjaunināts vispārējais plāns, lai ņemtu vērā kopš Komisijas Lēmuma 2004/478/EK pieņemšanas gūto pieredzi un pielāgotos jaunākajiem notikumiem.

(12) Lēmumā būtu jāizklāsta pakāpeniska pieeja tam, kādas situācijas ir uzskatāmas par krīzēm, tostarp nosakot attiecīgus kritērijus. Ne visu situāciju, uz kurām ir attiecināms 55. pants, risināšanai ir nepieciešams veidot Regulas (EK) Nr. 178/2002 56. pantā paredzēto krīzes centru, tomēr to risināšanā var būt lietderīgi veikt pastiprinātu koordināciju Savienības mērogā. Šajos kritērijos būtu jāiekļauj incidenta ietekmes uz sabiedrības veselību nopietnība un apjoms, attiecīgā patērētāju uztvere un politiskais jutīgums, it sevišķi gadījumos, kad avots vēl nav zināms, kā arī nav zināms, vai incidents ir radīts tīši (piem., bioterorisms vai krāpšanas gadījumu blakusparādības) ar mērķi radīt krīzi (piem., bioterorisms) vai ir atkārtojušies iepriekšēji incidenti, iespējams, nepietiekamas rīcības dēļ.

(13) Ir nepieciešama dažādu iestāžu, brīdināšanas un informācijas sistēmu un laboratoriju koordinācija Savienības un valstu līmenī, lai apmainītos ar informāciju un veiktu krīzes vadības pasākumus. Šajā kontekstā Agrīnās brīdināšanas un reaģēšanas sistēmas sasaiste ar citām Savienības līmeņa brīdināšanas un informācijas sistēmām, piemēram, Ātrās brīdināšanas sistēmu pārtikas un barības jomā, veicinātu pieejas "Viena veselība" īstenošanu, piemēram, pārtikas nekaitīguma un sabiedrības veselības iestāžu darbības koordinēšanu, kas saistīta ar vienu incidentu, piešķirot pārtikas nekaitīguma iestādēm piekļuvi valsts sektora iestāžu izplatītajai informācijai saistībā ar cilvēku saslimšanas gadījumiem.

(14) Lai nodrošinātu efektīvu krīzes vadību pārtikas un barības aprites jomā, praktiskām sagatavotības procedūrām pastiprinātai koordinācijai Savienības līmenī būtu jābūt ieviestām vēl pirms incidenta.

(15) Praktiskās procedūras Regulas (EK) Nr. 178/2002 55. pantā minētajām situācijām būtu skaidri jādefinē, lai nodrošinātu vienmērīgu un ātru reaģēšanu šādās situācijās. Šādu pašu iemeslu dēļ būtu arī jāizklāsta krīzes centra loma, sastāvs un praktiskā darbība.

([6]) Eiropas Parlamenta un Padomes 2017. gada 15. marta Regula (ES) 2017/625 par oficiālajām kontrolēm un citām oficiālajām darbībām, kuras veic, lai nodrošinātu, ka tiek piemēroti pārtikas un barības aprites tiesību akti, noteikumi par dzīvnieku veselību un labturību, augu veselību un augu aizsardzības līdzekļiem, un ar ko groza Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (EK) Nr. 999/2001, (EK) Nr. 396/2005, (EK) Nr. 1069/2009, (EK) Nr. 1107/2009, (ES) Nr. 1151/2012, (ES) Nr. 652/2014, (ES) 2016/429 un (ES) 2016/2031, Padomes Regulas (EK) Nr. 1/2005 un (EK) Nr. 1099/2009 un Padomes Direktīvas 98/58/EK, 1999/74/EK, 2007/43/EK, 2008/119/EK un 2008/120/EK un atceļ Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (EK) Nr. 854/2004 un (EK) Nr. 882/2004, Padomes Direktīvas 89/608/EEK, 89/662/EEK, 90/425/EEK, 91/496/EEK, 96/23/EK, 96/93/EK un 97/78/EK un Padomes Lēmumu 92/438/EEK (Oficiālo kontroļu regula) (OV L 95, 7.4.2017., 1. lpp.).

([7]) https://ec.europa.eu/food/sites/food/files/safety/docs/rasff_fipronil-incident_conclusions_201709.pdf

(16) Uz pierādījumiem balstītai saziņai reāllaikā ar sabiedrību un tirdzniecības partneriem ir būtiska nozīme sabiedrības veselības aizsardzībā, novēršot risku plašāku izplatību un atjaunojot uzticību incidenta neskartās pārtikas vai barības nekaitīgumam. Līdz ar to pārredzamības principu un saziņas stratēģijas izstrāde ir būtiskas krīzes vadības sastāvdaļas.

(17) Vispārējais plāns ir apspriests ar *EFSA* un dalībvalstīm Augu, dzīvnieku, pārtikas aprites un dzīvnieku barības pastāvīgajā komitejā,

IR PIEŅĒMUSI ŠO LĒMUMU.

I NODAĻA

Vispārīgie noteikumi

1. pants

Priekšmets

1. Ar šo lēmumu izveido vispārēju krīzes vadības plānu pārtikas un barības nekaitīguma sfērā saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 178/2002 55. pantu.

2. Plāns attiecas uz divu veidu situācijām:

a) situācijām, kurās nepieciešama pastiprināta Savienības koordinācija, un

b) situācijām, kurās nepieciešama krīzes centra izveide, iesaistot gan Komisiju, gan attiecīgās dalībvalstis un Savienības aģentūras.

3. Plānā arī ir izklāstītas pastiprinātai sagatavotībai un Savienības līmeņa incidentu vadībai nepieciešamās praktiskās procedūras, tostarp pārredzamības principam atbilstoša saziņas stratēģija.

2. pants

Piemērošanas joma

Vispārējais plāns attiecas uz situācijām, kurās pastāv pārtikas un barības radīts tiešs vai netiešs risks cilvēka veselībai, it sevišķi saistībā ar jebkādiem bioloģiska, ķīmiska vai fiziska rakstura apdraudējumiem pārtikā un barībā, no kuriem ar spēkā esošajiem noteikumiem, visticamāk, nevarētu izvairīties, kurus nevarētu novērst vai samazināt līdz pieņemamam līmenim vai kurus nevar pienācīgi vadīt, tikai piemērojot Regulas (EK) Nr. 178/2002 53. un 54. pantu.

3. pants

Mērķi

Šā lēmuma mērķis ir minimizēt pārtikas vai barības izraisītu incidentu apjomu un ietekmi uz sabiedrības veselību, nodrošinot labāku sagatavotību un efektīvu vadību.

4. pants

Definīcijas

Šajā lēmumā piemēro šādas definīcijas:

1. "Incidents" ir bioloģiska, ķīmiska vai fiziska apdraudējuma konstatēšana pārtikā, barībā vai cilvēka organismā, kā rezultātā var rasties risks sabiedrības veselībai vai kas var norādīt uz šādu risku, vienam apdraudējumam skarot vairāk nekā vienu personu, vai situācija, kurā cilvēku saslimšanas vai apdraudējumu konstatēšanas gadījumu skaits pārsniedz prognozēto gadījumu skaitu un kurā gadījumi ir saistīti vai varbūtēji saistīti ar vienu pārtikas vai barības avotu.

2. "Pārtikas izraisīts uzliesmojums", kas definēts Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2003/99/EK 2. panta 2. punkta d) apakšpunktā ([8]).

3. "Krīzes koordinators" ir Eiropas iestāžu un dalībvalstu kompetento iestāžu iecelta persona un viņa/viņas aizstājējs, kas darbojas kā centrālais kontaktpunkts, nodrošinot efektīvu informācijas apmaiņu starp visiem vispārējā plāna koordinācijā iesaistītajiem partneriem un efektīvu lēmumu pieņemšanu un darbību īstenošanu savas organizācijas kompetences ietvaros.

II NODAĻA

Sagatavotības struktūras un procedūras

5. pants

Krīzes koordinatori

Katra dalībvalsts, *EFSA* un Komisija ieceļ vienu krīzes koordinatoru un viņa/viņas aizstājēju I pielikumā izklāstīto uzdevumu īstenošanai. Komisija regulāri atjaunina sarakstu ar iecelto "krīzes koordinatoru" un to aizstājēju vārdiem un kontaktinformāciju. Krīzes koordinatori regulāri, vismaz reizi gadā, tiekas Komisijas rīkotās sanāksmēs, lai prezentētu Savienības līmeņa iniciatīvas, dalītos ar valstu ārkārtas situāciju plāniem, kā arī sniegtu turpmāku informāciju un izvērtētu nesenu krīžu vadību saskaņā ar 22. pantu.

6. pants

Brīdināšanas un informācijas sistēmas

Komisija sasaista Agrīnās brīdināšanas un reaģēšanas sistēmu (*EWRS*) ar citām Savienības līmeņa brīdināšanas un informācijas sistēmām, tostarp Ātrās brīdināšanas sistēmu pārtikas un barības jomā (*RASFF*). Ir nepieciešams turpināt harmonizāciju attiecībā uz datu iesniegšanu ar brīdināšanas tīklu starpniecību.

7. pants

Laboratorijas

Komisija un dalībvalstis nodrošina Eiropas Savienības un nacionālo references laboratoriju, kā arī citu oficiālo laboratoriju tīkla uzturēšanu saskaņā ar Regulu (ES) 2017/625, kas ir gatavs sniegt ātru un kvalitatīvu analītisko atbalstu atbilstoši nepieciešamībai būtiskākajos pārtikas un barības izraisītu apdraudējumu gadījumos.

8. pants

Kursi, mācības un jaunākie instrumenti

Komisija piedāvā padziļinātus apmācību kursus sagatavotībā pārtikas izraisītām krīzēm, pārtikas izraisītu uzliesmojumu izmeklēšanā un citu incidentu vadībā Komisijas programmas "Labāka apmācība nekaitīgai pārtikai" ([9]) ietvaros, veicinot pieejas "Viena veselība" īstenošanu.

Komisija kopā ar dalībvalstīm regulāri rīko ar pārtiku un barību saistītu incidentu simulācijas, iekļaujot to saziņas aspektus un liekot uzsvaru uz sagatavotību un incidentu vadību. Simulācijās piedalās arī attiecīgās Savienības aģentūras, un Komisija pievienojas līdzīgās mācībās, ko atbilstīgi savām kompetencēm rīko aģentūras. Būtisks reāls incidents var aizstāt simulāciju. Pēc katrām mācībām Komisija nākamajā 5. pantā minētajā krīzes koordinatoru sanāksmē prezentē konkrētus secinājumus.

Komisija veic turpmāku izvērtējumu attiecībā uz pienācīgu sagatavotību dalībvalstīs, valstu pārtikas un barības ārkārtas situāciju plānu uzturēšanas un revīzijas veidā.

Komisija veicina tādu jaunāko instrumentu kā izsekošanas instrumentu molekulārās tipēšanas analīzes (iekļaujot pilnu genoma sekvencēšanu), izmantošanu Savienības līmenī un dalīšanos ar rezultātiem *EFSA-ECDC* cilvēkiem, dzīvniekiem, pārtikā, barībā un pārtikas/barības vidē konstatēto patogēnu molekulārās tipēšanas datubāzē.

([8]) Eiropas Parlamenta un Padomes 2003. gada 17. novembra Direktīva 2003/99/EK par zoonožu un zoonožu ierosinātāju uzraudzību, ar kuru groza Padomes Lēmumu 90/424/EEK un atceļ Padomes Direktīvu 92/117/EEK (OV L 325, 12.12.2003., 31. lpp.).
([9]) https://ec.europa.eu/food/safety/btsf_en

9. pants

Pastāvīga informācijas vākšana, uzraudzība un analīze

Komisija pastāvīgi vāc, uzrauga un analizē informāciju par tiešiem un netiešiem pārrobežu apdraudējumiem no II pielikumā nosauktajiem avotiem.

III NODAĻA

Pastiprināta koordinācija Savienības līmenī

10. pants

Situācijas, kurās nepieciešama pastiprināta koordinācija Savienības līmenī

1. Incidenta vadībai 2. punktā aprakstītajās situācijās Komisija pastiprina koordināciju Savienības līmenī, pamatojoties uz 9. pantā minēto informāciju, un ciešā sadarbībā ar attiecīgajām Savienības riska novērtēšanas iestādēm.

2. Pastiprināta koordinācija Savienības līmenī saskaņā ar 1. punktu ir nepieciešama šādos gadījumos:

a) ja:

i) vismaz divās dalībvalstīs ir konstatēts pārtikā vai barībā atklāts apdraudējums, kas rada tiešu vai netiešu risku sabiedrības veselībai, ar epidemioloģisku saikni (piem., cilvēku saslimšanas un/vai nāves gadījumi dažādās dalībvalstīs ar ticamiem analītiskajiem vai epidemioloģiskajiem pierādījumiem par šādu saikni) un/vai izsekojamības saikni (piem., iespējami piesārņotas pārtikas vai barības izplatīšana dažādās dalībvalstīs);

vai

ii) atklātajam apdraudējumam ir konstatēta nopietna potenciāla ietekme uz iekšējā tirgus darbību pārtikas vai barības jomā;

kā arī:

b) pastāv:

i) ar atklāto apdraudējumu saistīta būtiska ietekme uz veselību; vai

ii) dalībvalstu domstarpības par rīcību; vai

iii) grūtības riska avota identificēšanā.

3. Dalībvalstu kompetentās iestādes un ES iestādes var aicināt Komisiju pastiprināt koordināciju, pamatojoties uz 2. punkta a) un b) apakšpunktā izklāstītajiem kritērijiem.

11. pants

Praktiskās procedūras pastiprinātai koordinācijai Savienības līmenī

Komisijas īstenotā attiecīgo dienestu veiktās incidenta vadības koordinācija sastāv no V nodaļā izklāstītajām procedūrām.

IV NODAĻA

Krīzes centra izveide

12. pants

Situācijas, kurās nepieciešams izveidot krīzes centru

1. Šā panta 2. punktā aprakstītajās situācijās Komisija izveido krīzes centru saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 178/2002 56. pantu ("Krīzes centrs").

2. Krīzes centrs ir jāveido, ja:

a) ir identificēts tiešs vai netiešs risks sabiedrības veselībai vismaz divās dalībvalstīs, radot augstu reputācijas, uztveres vai politisko jutīgumu;

kā arī

b) ja:

i) pastāv nopietns cilvēku veselības apdraudējuma risks, jo sevišķi, kad paredzams vai ir radies augsts nāves gadījumu skaits;

vai

ii) incidenti atkārtojas, radot nopietnu cilvēku veselības apdraudējuma risku;

vai

iii) ir aizdomas par vai norādes uz bioloģisko vai ķīmisko terorismu vai nopietnu radioaktīvo piesārņojumu.

13. pants

Krīzes centra loma

1. Krīzes centrs atbild par stratēģijas reaģēšanai uz krīzi, tostarp tās saziņas aspektu, ātru izstrādi, koordināciju un īstenošanu. Tiklīdz ir identificēts piesārņojuma avots, krīzes centrs ar *EFSA* un nepieciešamības gadījumā citu ekspertu palīdzību koordinē izsekojamības izmeklēšanu (uz priekšu un atpakaļ), kā arī cieši uzrauga produktu izņemšanu vai atsaukšanu, ja skartā pārtika/barība ir izplatīta vairākās dalībvalstīs.

2. Katra no iesaistītajām dalībvalstīm atbild par izsekojamības izmeklēšanu, produktu izņemšanu un atsaukšanu savā teritorijā.

14. pants

Krīzes centra praktiskās procedūras

1. Regulas (EK) Nr. 178/2002 57. pantā noteikto un šā Lēmuma 8.–10. pantā plašāk izklāstīto uzdevumu īstenošanai attiecīgi tiek piemērotas šā Lēmuma V nodaļā noteiktās praktiskās procedūras.

2. Krīzes centra locekļi krīzes laikā ir nepārtraukti pieejami.

15. pants

Krīzes centra sastāvs un darbība

1. Krīzes centrs sastāv no krīzes koordinatoru (vai to aizstājēju) tīkla dalībniekiem, kas pārstāv Komisiju, *EFSA*, vismaz tieši iesaistītās dalībvalstis, un nepieciešamības gadījumā arī no Komisijas, *EFSA*, *ECDC* un attiecīgos gadījumos citu Savienības aģentūru un tieši iesaistīto dalībvalstu specializētiem pārstāvjiem. Krīzes centrā darbojas arī attiecīgo valsts un Savienības līmeņa iestāžu komunikācijas speciālisti.

2. Krīzes vadības nolūkā krīzes centrs var arī apsvērt iespēju nepieciešamības gadījumā apspriesties ar citiem ekspertiem vai visu krīzes koordinatoru tīklu un var pieprasīt konkrētu ekspertu pastāvīgu vai *ad hoc* palīdzību.

3. Komisijas krīzes koordinators (vai viņa/viņas aizstājējs) ir krīzes centra priekšsēdētājs. Viņš/viņa nodrošina krīzes centra vienmērīgu darbību un uzdevumu sadali starp locekļiem, ņemot vērā to kompetenci. Tiklīdz krīzes centrs ir izveidots, Priekšsēdētājs aicina krīzes koordinatoru tīkla locekļus uz pirmo sanāksmi.

4. Priekšsēdētājs nodrošina krīzes centra darbības un lēmumu pieņemšanas procesa savstarpēju koordināciju. Viņam/viņai palīdz piemērots(-i) tehniskais(-ie) eksperts(-i) no Komisijas attiecīgās(-ajām) tehniskās(-ajām) vienības(-ām).

5. Skarto dalībvalstu krīzes koordinatori nodrošina dalību krīzes centra sanāksmēs un audio un video konferencēs attiecībā uz pieejamību, pieredzi un atbildības līmeni. *EFSA*, *ECDC* un attiecīgā *EURL* pēc vajadzības sniedz zinātnisko un tehnisko palīdzību savas kompetences ietvaros.

6. Krīzes centrs atbild par ciešu sakaru uzturēšanu un informācijas apmaiņu ar attiecīgajām ieinteresētajām personām.

7. Krīzes centrs atbild par saskaņotas stratēģijas izstrādi saziņai ar sabiedrību, jo sevišķi nosakot uz pierādījumiem balstītu ziņojumu izplatīšanu reāllaikā.

8. Komisija sniedz pienācīgu sekretariāta atbalstu krīzes centra sanāksmju rīkošanā (*piem.*, sagatavojot protokolus un izpildot citas administratīvās vajadzības) un nodod krīzes centra rīcībā visus cilvēkresursus un materiālos resursus, kas vajadzīgi tā vienmērīgai darbībai (*piem.*, sanāksmju telpas, sakaru līdzekļus u. c.). Krīzes centrs izmanto tehnisko kārtību, kas ir spēkā esošajiem brīdināšanas tīkliem, lai paziņotu vai izplatītu informāciju, jo īpaši lai izplatītu informācijas pieprasījumus un ievāktu šo informāciju.

16. pants

Krīzes atrisināšana

14. un 15. pantā izklāstītās procedūras paliek spēkā līdz krīzes atrisināšanai.

Pēc apspriešanās ar krīzes centru Komisija lemj par to, vai krīze ir pilnībā atrisināta vai arī tās klasifikāciju var pazemināt līdz incidentam, kam ir tikai nepieciešama pastiprināta koordinācija Savienības līmenī. Pieņemot lēmumu par krīzes atrisināšanu, par to tiek informēti visi krīzes centra locekļi.

Papildus *RASFF* iesniegtajai informācijai par skartiem produktiem un veiktiem pasākumiem Komisija var lūgt dalībvalstis sniegt informāciju par jauniem cilvēku saslimšanas gadījumiem, lai novērtētu tendences un lemtu par krīzes atrisināšanu.

17. pants

Novērtējums pēc krīzes

Vismaz pēc katras situācijas, kurā nepieciešams izveidot krīzes centru, Komisija sagatavo ziņojumu, kas ietver novērtējumu pēc krīzes, tostarp apspriešanos ar iesaistītajām pusēm un citām attiecīgajām ieinteresētajām personām.

Ņemot vērā novērtējumu, tiek rīkota krīzes koordinatoru sanāksme, kurā tiek identificētas potenciāli gūtās atziņas un attiecīgajā gadījumā uzsvērti jebkādi nepieciešamie uzlabojumi, kas veicami saistībā ar krīzes vadībā izmantotajām darba procedūrām un instrumentiem.

V NODAĻA

Incidentu vadības procedūras

18. pants

Galvenās praktiskās procedūras

Komisijas īstenotā attiecīgā dienesta veiktās incidenta vadības koordinācija pēc vajadzības sastāv no:

a) atbilstošajā ātrās brīdināšanas sistēmā (*RASFF* un/vai *EWRS*) iesniegto datu analīzes, lai atklātu 10. vai 12. pantā minētās situācijas;

b) 10. vai 12. pantā minēto situāciju atklāšanas gadījumā datu iztrūkumu identificēšanas un dalībvalstu vai ieinteresēto personu aicināšanas iesniegt papildu informāciju, izmantojot atbilstošo ātrās brīdināšanas sistēmu, un ietekmētās pārtikas un barības izsekošanas uz priekšu un atpakaļ;

c) videokonferenču un audiokonferenču rīkošanas ar iesaistītajām dalībvalstīm, Savienības aģentūrām (*EFSA* un attiecīgajā gadījumā *ECDC* un citām novērtējuma struktūrām), attiecīgajām Eiropas Savienības references laboratorijām (*EURL*), ekspertiem, tostarp 5. pantā minēto krīzes koordinatoru tīklu, kā arī nepieciešamības gadījumā piedaloties pārtikas nekaitīguma un sabiedrības veselības aizsardzības speciālistiem;

d) ietekmes uz sabiedrības veselību sākotnējā novērtējuma koordinēšanas ar dalībvalstīm un Savienības aģentūrām;

e) saziņas virzienu un darbību koordinēšanas starp Komisiju, dalībvalstīm, *EFSA* un attiecīgajā gadījumā citām Savienības aģentūrām, tirdzniecības partneriem un citām attiecīgajām ieinteresētajām personām;

f) nepieciešamības gadījumā ekspertu misijas darbībai uz vietas nosūtīšanas, lai sniegtu atbalstu izmeklēšanā;

g) atkarībā no situācijas daļas vai visa krīzes koordinatoru tīkla izmantošanas informācijas vākšanai un izplatīšanai un attiecīgo minēto darbību koordinēšanai.

19. pants

Papildu praktiskās procedūras

Komisija kopā ar *EFSA* un attiecīgajā gadījumā ar *ECDC* izstrādā dažādas papildu procedūras un instrumentus, lai veicinātu iespējami ātrāku incidenta atrisināšanu un ierobežotu ietekmi uz sabiedrības veselību. Šajās procedūrās var jo īpaši paredzēt:

a) uzliesmojumu avotu raksturojuma ātru sagatavošanu un ātru identifikāciju, uzturot un izmantojot cilvēkiem, dzīvniekiem, pārtikā un barībā konstatēto patogēnu molekulārās tipēšanas datubāzi;

b) bioloģiska riska gadījumā kopīgu ātru uzliesmojumu izvērtējumu sagatavošanu kopā ar *EFSA* un *ECDC* saskaņā ar nolemtu standarta darba procedūru;

c) ietvaru *EFSA* veiktam ātram ķīmiskā riska izvērtējumam;

d) īstenoto darbību ietekmes uzraudzības procedūras.

VI NODAĻA

Saziņa

20. pants

Pārredzamība un saziņa

RASFF ietvaros veiktajai informācijas apmaiņai piemēro Regulas (EK) Nr. 178/2002 52. pantā paredzētos īpašos konfidencialitātes noteikumus. Riska atklāšanas gadījumā saziņa gan proaktīvi, gan reaktīvi galvenokārt ir vērsta uz preses, sabiedrības un tirdzniecības partneru uzdotajiem jautājumiem par atklātajiem apdraudējumiem, pastāvošo risku un veiktajiem pasākumiem.

21. pants

Saziņas stratēģija visu incidentu laikā

1. Incidenta laikā reaģēšanas ietvaros Komisija koordinē skaidras, mērķētas un efektīvas informācijas sniegšanu sabiedrībai par riska izvērtējumu un vadību, ieskaitot to nenoteiktību. Sabiedrībai sniegtā informācija ir savlaicīga, pareiza, ticama un Savienības un dalībvalstu savstarpēji saskaņota. Komisija, *EFSA*, *ECDC* un dalībvalstis koordinē savu saziņu pārredzamā veidā, lai izvairītos no nesaskaņotiem ziņojumiem un pretrunīgas informācijas.

2. Koordinācijas ietvaros Komisija, *EFSA*, *ECDC* (gadījumos, kas ir centra kompetencē) un dalībvalstis cita citu iepriekš informē par plānotiem paziņojumiem, kas tos skar un ir saistīti ar uzliesmojumu (*piem.*, izmantojot audiokonferences). Vienlaikus dalībvalstis nekavējoties informē skartos pārtikas apritē iesaistītos uzņēmējus gadījumos, kad ir ievākti ticami pierādījumi par iespējamo uzliesmojuma avotu.

3. Dalībvalstis tiek informētas ar krīzes koordinatoru starpniecību, lai nodrošinātu konsekvenci attiecībā uz riska paziņošanu. Komisija regulāri informē Augu, dzīvnieku, pārtikas aprites un dzīvnieku barības pastāvīgo komiteju un Veselības drošības komiteju par krīzes vadību un tās saziņas stratēģiju.

4. Gadījumos, kad apdraudējums skar tirdzniecību uz vai no trešajām valstīm, tiek izmantots PVO Starptautiskais pārtikas nekaitīguma iestāžu tīkls (*INFOSAN*), neierobežojot vajadzību veikt papildu divpusēju informācijas apmaiņu ar tirdzniecības partneriem un kompetentajām iestādēm trešajās valstīs.

5. Komisija un dalībvalstis attiecīgos gadījumos sniedz papildu informāciju attiecīgajām starptautiskajām organizācijām, piemēram, Pasaules Veselības organizācijai (PVO), Pasaules Dzīvnieku veselības organizācijai (*OIE*) un Apvienoto Nāciju Organizācijas Pārtikas un lauksaimniecības organizācijai (*FAO*).

6. Detalizēti krīzes saziņas uzdevumi krīzes koordinatoru tīkla ietvaros ir izklāstīti I pielikumā.

22. pants

Krīzes centra specifiskā saziņas stratēģija

1. Tādas situācijas gadījumā, kad nepieciešams izveidot krīzes centru, krīzes centrs koordinē saziņu un nekavējoties izstrādā specifisku saziņas stratēģiju sabiedrības informēšanai par riskiem un veiktajiem pasākumiem. Komisija sagatavo šādas stratēģijas standarta veidni. Saziņas stratēģijā tiek identificēti būtiskākie ziņojumi galvenajai mērķauditorijai un būtiskākie saziņas līdzekļi to izplatīšanai.

2. Izmantojot V nodaļā minētās praktiskās procedūras, saziņas stratēģijas mērķis ir informēt sabiedrību un ekonomikas dalībniekus, tostarp tirdzniecības partnerus pārtikas jomā,

a) nododot konsekventus un koordinētus vēstījumus;

b) veicot efektīvu saziņu par riskiem;

c) uzsverot notiekošo izmeklēšanu un piesardzības pasākumus gadījumos, kad avots ir nenoteikts;

d) sniedzot ticamus pierādījumus (analīžu rezultātus, epidemioloģiskos pierādījumu u. c.), kas atbalsta pieņemtās pozīcijas un veiktos pasākumus;

e) pārliecinot par krīzē neiesaistīto produktu drošību, tostarp sniedzot skaidru informāciju par skarto produktu veidiem, kā arī attiecībā uz neskartajiem;

f) ziņojot par sekmīgiem pasākumiem un uz ticamiem pierādījumiem balstītiem rezultātiem:, piem., par efektīvas izmeklēšanas rezultātā identificētām un izņemtām skartajām partijām.

3. Incidentā tieši iesaistītās dalībvalstis un krīzes centra locekļi pieliek visas iespējamās pūles, lai nodrošinātu, ka to saziņas darbības atbilst krīzes centra apstiprinātajai saziņas stratēģijai.

4. Saziņas stratēģijā ietilpst atbilstošu kontaktu izveide ar iesaistītajām trešajām valstīm nolūkā sniegt tām skaidru, precīzu un saskaņotu informāciju par attiecīgās krīzes vadības attīstību.

VII NODAĻA

Nobeiguma noteikumi

23. pants

Daudzgadu plāns

Komisija sagatavo piecu gadu plānu vispārējā plāna īstenošanai, kas turpmāk atjauninām ik pēc pieciem gadiem atbilstoši identificētajām vajadzībām.

24. pants

Atcelšana

Lēmumu 2004/478/EK atceļ.

25. pants

Stāšanās spēkā

Šis lēmums stājas spēkā divdesmitajā dienā pēc tā publicēšanas *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*.

Briselē, 2019. gada 19. februārī

Komisijas vārdā –
priekšsēdētājs
Jean-Claude JUNCKER

I PIELIKUMS

Krīzes koordinatoru uzdevumi 5. panta ietvaros

Vispārīgie uzdevumi

Katras dalībvalsts krīzes koordinatori darbojas kā centrālie kontaktpunkti, nodrošinot:

— koordināciju valsts mēroga pārtikas vai barības izraisītu incidentu vai krīžu gadījumos,

— efektīvu brīdināšanas tīklu izmantošanu incidenta vai krīzes gadījumā,

— valsts ārkārtas situāciju plāna prezentēšanu pēc Komisijas pieprasījuma krīzes koordinatoru sanāksmēs,

— līdzdalību Komisijas rīkotās audiokonferencēs un ar tām saistītu turpmāku pasākumu īstenošanu pastiprinātas koordinācijas vai krīzes situāciju gadījumos,

— atsauksmes sanāksmē pēc krīzes par iespējamiem trūkumiem un uzlabojamām jomām,

— krīzes koordinatoru spēcīgu savstarpējo saikņu veidošanu un partneru sasvstarpējās uzticības veicināšanu, apmainoties ar pieredzi,

— dalību valsts un Eiropas mēroga, tostarp *EFSA* un citu Eiropas iestāžu rīkotajos, simulācijas vingrinājumos.

Krīzes saziņas uzdevumi

Krīzes koordinatori savas kompetences ietvaros ir arī atbildīgi par krīzes saziņas koordinēšanu valsts un Savienības līmenī, piemēram, attiecībā uz īstenotajiem pasākumiem, ar veselību saistītiem ieteikumiem utt.

Saziņas uzdevumi ietver:

— VI nodaļā noteikto pārredzamības principu un saziņas stratēģijas ievērošanu valsts līmenī,

— palīdzību vispārējas saziņas stratēģijas izstrādē pārtikas vai barības izraisītu incidentu vai krīžu vadībai,

— krīzes saziņas pieredzes un ieteikumu sniegšanu lēmumu pieņēmējiem, piemēram, par to, kā iepazīstināt sabiedrību ar veselības aizsardzības pasākumiem,

— galveno ziņojumu/partneru vienotās nostājas incidenta vai krīzes laikā izstrādi, izmantojot speciālos tīklus vai audiokonferences,

— galveno ziņojumu izplatīšanu, izmantojot sociālos plašsaziņas līdzekļus un citus instrumentus (piemēram, konkrētas tīmekļa lapas), tostarp, ja nepieciešams, *EFSA* komunikācijas ekspertu tīklu,

— plašsaziņas līdzekļu reakcijas un sabiedriskās domas avotu (piem., sociālo plašsaziņas līdzekļu) uzraudzību incidenta vai krīzes laikā un ziņošanu par to tīklam,

— pieprasījuma virzītu saziņas rīku (piem., BUJ, uzticības tālruņu, utt.) koordinēšanu,

— saskaņotības nodrošināšanu ar *EFSA* un *ECDC* riska novērtējumiem, tostarp kopīgajiem uzliesmojumu ātrās reaģēšanas novērtējumiem, un saistītiem komunikācijas pasākumiem,

— konsultāciju saņemšanu par *EFSA* un *ECDC* īstenoto saziņu krīzes situācijā attiecībā uz saziņu par zinātniskajiem riskiem pirms tās publiskošanas.

II PIELIKUMS

9. pantā minētās informācijas par incidentiem vākšanas avoti

Komisija pastāvīgi uzrauga un vāc informāciju no šādiem avotiem:

1) Regulas (EK) Nr. 178/2002 50. pantā minētās ātrās brīdināšanas sistēmas pārtikas un barības jomā (*RASFF*);

2) attiecīgos gadījumos Eiropas Parlamenta un Padomes Lēmuma Nr. 1082/2013/ES 8. pantā minētās Agrīnās brīdināšanas un reaģēšanas sistēmas (*EWRS*) ([1]);

3) Eiropas Pārtikas nekaitīguma iestādes, tostarp tās zinātniskajiem tīkliem ([2]);

4) *ECDC*, tostarp Epidemioloģiskās pētniecības informācijas sistēmas (*EPIS*) ([3]) – komunikācijas platforma, kas norīkotiem sabiedrības veselības un pārtikas nekaitīguma ekspertiem ļauj apmainīties ar tehnisku informāciju, lai novērtētu, vai esošie un jaunie sabiedrības veselības apdraudējumi var potenciāli ietekmēt Eiropu;

5) *EFSA*/*ECDC* kopīgā molekulārās tipēšanas datu kolekcijas;

6) *EFSA*/*ECDC* kopsavilkuma ziņojuma par zoonožu, zoonožu izraisītāju un pārtikas izraisītu infekcijas uzliesmojumu tendencēm un avotiem ([4]);

7) Augu, dzīvnieku, pārtikas aprites un dzīvnieku barības pastāvīgās komitejas (*PAFF* komiteja) ([5]);

8) Eiropas Savienības (*EURL*) un nacionālo (NRL) references laboratoriju tīkla ([6]);

9) Veselības drošības komitejas (*HSC*) ([7]);

10) Informācijas pārvaldības sistēmas oficiālo kontroļu vajadzībām (*IMSOC*) – iecerēta datorizēta sistēma, kas integrēs un, ja nepieciešams, jaunināsvisas atbilstīgās Komisijas pārvaldītās esošās informācijas sistēmas saskaņā ar Regulas (ES) 2017/625 131.–136. pantu;

11) Eiropas Kopienas sistēmas operatīvai informācijas apmaiņai radiācijas avāriju gadījumos (*Ecurie*);

12) tiešiem kontaktiem ar citām Savienības aģentūrām, izņemot *EFSA* (piemēram, *ECDC, ECHA, EMA*), dalībvalstīm un ieinteresētām personām privātajā sektorā;

atbilstošas starptautiskas organizācijas, piemēram, Pasaules Dzīvnieku veselības organizācija (*OIE*), Apvienoto Nāciju Organizācijas Pārtikas un lauksaimniecības organizācija (*FAO*) un Pasaules Veselības organizācija (PVO), it sevišķi tās Starptautiskais pārtikas nekaitīguma iestāžu tīkls (*INFOSAN*) ([8]) un kontekstā ar Starptautiskajiem veselības aizsardzības noteikumiem ([9]) (SVAN) un Pasaules veselības drošības iniciatīva ([10]).

([1]) Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 22. oktobra Lēmums Nr. 1082/2013/ES par nopietniem pārrobežu veselības apdraudējumiem un ar ko atceļ Lēmumu Nr. 2119/98/EK. OV L 293, 5.11.2013., 1. lpp.
([2]) http://efsa.europa.eu/en/science/wgs-and-networks
([3]) https://ecdc.europa.eu/en/publications-data/epidemic-intelligence-information-system-epis
([4]) Jaunākā versija: http://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/pub/4634
([5]) https://ec.europa.eu/food/committees/paff_en
([6]) https://ec.europa.eu/food/safety/official_controls/legislation/ref-labs_en
([7]) https://ec.europa.eu/health/preparedness_response/risk_management/hsc_en
([8]) http://www.who.int/foodsafety/areas_work/infosan/en/
([9]) http://www.who.int/topics/international_health_regulations/en/
([10]) http://www.ghsi.ca/english/index.asp